

Hopenhaagen, 11 deto 1974

V. lp.

käär H. Rajamaa.

E. Pärvaldes 4 det. s.a. versas Teie allkirjaga eile sautsen end. seminaristidele Tartu Seminari 150 a. juubeli puhul.

Olin selle kooli õpilaseks aastatel 1912-1914 s.o. kaks aastat, lahkudes 1914 suvel Peterburgi linna sugulaste juurde et jätkata oma haridust õpetajagümnaasiumi kursustel, eeldusega kursust lõpetada viipsustunnistuse saamiseks. Lõputarangiksamiga 4 kl. sis 6 klami kursused, 8-a klass oli ka valmis keid et 1918 Peterburgis tuli nälg ja kõik õpetajad-õp-lased kadusid linnast maale, et näljahädalt pääseda, liigati eksamid sügiseks, millised jäidri aja pidamata ette tulnud hindmuste tõttu. Gümnaasiumi pidin lõpetama Vladivostoki linnas aastal 1922, alles läbikõulanud 7 ja 8 klasi kursused, kuna minul nende eksamite tõendid puudusid.

Kevadel 1912 lõpetasin Torma kihelkonnas kooli ja sama-aasta sügisel, augustis olen Tartu seminaris eksamitel, millele allusel sain Seminari vastu võetud.

Eksamiteks Tartu koolidest oli maalt palju soovijaid kokku tulnud. Meie, 7 poissi, elasime Tuffneri kooli läheduses väikeses hotellitoas kui sihtud püüis. Torma koolist oli meid 3. kaks said hisse, kolmas kukkus läti, sai aga Tartu linna-kooli hisse.

Seminari eksam toimus Pepleri tänaval (Tartus) end. Tütarlaste güm. (Vene) muumides. Suurde saali oli kogunud 135 soovijat. Direktor A. Mr. Troitski luges vene keeles kaks korda rihhe lookese, millise pidime oma sõnadega vene keeles rihja panema. Järgmisel päeval selgus et 70 pritti on akse taha jäänud. Järgmine sõel oli vene keel suhteliselt, mis jälle suurema suhtäie nõudis. Et olin hindinud

Peterburgi linnas ja venekeel saus, siis läks eksami opetaja Stolarovi juures lihtedalt.

Venelastest õpilastel oli eesõigus, need said enamasti kõik lisse ja kroonukulele. Aga oli siin üks erand, mille läbi elas. Venekeelse laulmuusika eksami kerkutas Wereschtskagi ühe venekeelse läbi, kes ütles vene laulu ei tundnud, ja eksaminaatori etapanemise laulda siin vene hümnid, "Boche tsarja krani" - poisid ütlesid vähe, tõusis Wereschtskagi klaveri tagant püsti pajatades: "Häbi! Teie venekeelne ja ei oke oma hümi hümnid, ma võtan siis ükskõik mis suguse eestlase ja see lauleb selle ette, küsigeid <sup>raske</sup> teie ~~õpilasi~~ õpilasi ei ole meil vaja! Väga!"

Meie, luterlased, pidime ülesandma laulukorraldust 10 koorali nendest valiti 4-5 mida eksamil pidime ette laulma.

Küsis neist 135-est jäi järgi "prigotoviteleni klassi" 28, kellest 5 olid venekeel (kroonukul). Ei tea kas minu vene keel aitas et sain 1/2 stipendiumi s.o kooli kohta maksin aastaks 12 rubla 50 kopikat, 25 rubla asemel.

Kooliõpetajad olid: Gornschwin (ajalugu - põlvkonna klassi - "nastavnik") oli illustreeritud ja rääkis puhtast eestikeelsest.

Stoljarov - vene keel, Arončeenkov - matemaatika, Ivan Parlovič Podgaedskij - geograafia, loodusteadus, Wereschtskagi - solfeggio, venekeelse laulu, Krassilnikov - joonistamine, Jurkatam - eestikeel, klassip - usnõpetus, Kieseritzki - arst, S. Lindpere - riiniõpetaja lahkus kogu aastal, teda asendas Wereschtskagi - kes tundis riiki ainult teoreetiliselt, sõjaväe "marschirovkat" ja muud sarnast kuusi õpetas leitnant Subbota (Tartu Kramojarki polgust). Selle mehe soovil õpetas üks polgus tummiloõjaid mulle selle riistapara tagitamine selgeks - lõin siis "marschirovka" ajal riistmi. Aga ka kooliõpetajad olid sellest kaasa, seal mängida väikest tummi vastavalt plaadidele.

Делу моему ученому по русской грамоте перу,

уменьшу роботу моего собора по русскому."

Selle oli üks domineerivast mõistmist meid varitses igal ajal. Oli olemas väikene, heftikene, kuhu sissekanti nende nimed, kes olidalt oma emakalelt Tavitand, kooli seinte vahel. Kõigalpool tulid need patud lunastada 5 reaga ühest vene luuletusest pähe õppimisega iga sissekandud nime puhul.

Direktor Troitskil oli ka muud kohustusi valvata meie üllapidamise puhul.

Teater, Vanemuine andis kerkhädalati odavaid etendusi - 12 kopikat vahel koha eest saalis ja neid leidis sellel õhtul ohtrasti, võis istuda ka teises reas, kui õnne oli, telli raha eest.

Teatri minemaks oli vaja direktori luba. Sellel puhul elamis kord läbi tema kabinetis järgmise loo. Direktor küsis, miks ma hingimata teatrisse pean minema, õpin ja kooliõpetajaks, mitte näitlejaks. Selitasin et näiteks on sama kui ilukirjanduse lugemine, seal näeb üht või teist õiget ja kuule ka kõrvaga, mida saamatagi lugemine ei paku. Aga see käimine teatris maksab raha. Mina - 12 kopikat kõigest kassadest. Dir. „aga teil on ju palju kraa kaelas ja manschetid käes!" vastan - need on mu isa kingitud, ma ei osta neid, Dir. vastus: „apak liigume mee!"

Direktori kirjutuslaual oli kuhi Eesti Postimeest vanema-klassi poisid enamasti kõik tellid oma elald! Direktor ütles majahoidja - kojamehele, kes sõid astus, et kas ei oleks küllalt ühe-kahel leheküljelisest klassi kohta. Mees vastas: „Jeda ma ei tea noma tahad nii". Sama mehel oli käes paar piletit järgmiseks seminari õpilastele Eesti gym-Tänapäevade peo külastamiseks. Direktori reaktsioon:

„Cortume ux!" Majahoidja aga andis 4-5 piletit süüa vanema klassi poistele, et need läheksid kohale ja teletaksid miks kõrgem rahvast ei tulnud.

Eesti ilmaliku laulu õppimine omaalgatusel pärast kooliõpetaja juhatajaks õpilane Plaks (pärsin kol. Plaks) küll harjutuste

kooli „silmaks“ oli kaasas õpet. Jorischkin, kes kaasa kuulis. Meie esinemised toimusid peamiselt koolipidudel, kord aastas. Siis tuli esitatarate laulude tekstid venekeelses tõlkes direktorile esitada, kes fiktsi mõne salmide kriipsu peale tõmmas, leides et „kahesast salmist olla küllalt.“

Kontsertosas esines ka kooli orkester, mängisime ja võis viiulit (aine oli tundestlik) olid kaas ka čellod, kontrabass, mõned puhkpillid ja klaver. Vahel mõned soovolletesandid, laul, viiul.

Enne pide õpetas õpetaja Arončenko, kes oli tore kaval ja pani rõhku niisugade välismuude kui ka käitumisele, meile tahtumunsti, tahtisime muudegi poisiga klaveri muusika saatel. Siis näidati ta meile kuidas pidime daami tahtule kutsuma ja pärast seda teda tagasi omaale kohale saatma ja tänama.

Arončenko oli rõhken rahameelne mees kui Lised õpetajad. Paristi nägutsid meid <sup>temas</sup> poola verd. Kord matemaatika tunnis üks poiss klavist tahvli juures sattus segadusse oma ülesande lahendamisel, sõnas õpetaja: „Teid eestlasi on rääge ja sellepärast peab teil iga mees enese eest räägas olema (täise olema) meid venelasi on palju, kui üks ei saa hakkama, astub teine asemele.“

Oles veel mõndagi paigutada õp. J. P. Podgaedskist, kes oli ainuke Deicemburovski emamehe ebameelne (tõrjutud) tema iseäraldustest ja koomilistest juhtumistest, kuid kirjutus läks rüga pikaks. Samuti tuleks märkida et õpetustanti palgi ja tihedalt ei puudunud keradeti peenarde karimine ja muu puhastamine umbrohtust, samuti Seminaris algkooli juures Peterburi tänaval trübafookas puutöö saladaste õppimise.

Lõpuks lisan juurde, et ma ei teinud praegu oma nime all seda kirjutus avaldada, sest minul on käigus (või õigemini minu pojal Tallinnas) loovsaamine minuga (30 aastat on vahet kui nimeti näijine tui. tiit) ja nagu ma tean, täna kirjast lugemine, ootab ta vastust aasta lõpuks, või uue a. alguses.

Tema on Tallinna Politehnikumi õppejõud, teie kaastööd ilmutaval suurel leksikonis masinajutuse küsimustes nagu teada teadlastel ei ole kerge lüha saamine, ~~see~~ rääkis üks tema sõber, kes mind hiljuti külastas. Kas ei ole võimalik, kui teie ise midagi Tallinnas Seminarist kirjutanute karutades minna andmeid. Teie vastust ootama jääde, lugupidamisega Veld. Aarelaid